

ויזרע יצחק

חג הפסח

הפטרה: "בעת ההיא"

טו' ניסן תשע"א

יוצא לאור ע"י מדרשת

"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

שביעי של הפסח

הפטרה: "וידבר דוד"

טו' ניסן תשע"א

הגיגים לחג הפסח

"בזה שמישייר יניזונו בצנעא, ש"מא תטלנו זולדה" (פסחים ט)

ידוע שהחמץ מרמז על הגאווה, הוא מחמיץ ומתנפח, ולכן צריך לבערו. אך אין לבערו לגמרי אלא צריך להשאיר ממנו מעט, כפי שאמרו חז"ל שעל תלמיד חכם צריך שתהיה בו שמינית שבשמינית מגאווה. משום שרגש זה נדרש לפעמים בעבודת ה', כפי שכתוב "ויגבה לבו בדרכי ה'" אך עדיין צריך להזהר שהגאווה שמישייר יניחנו בצנעא, כלומר יזהר שלא תבוא חלילה חולדה ותפזר את החמץ, שהיצר הרע, לא יסיתנו להפגין את גאותו. (אמרי חיים מויד'ניץ)

"מתזילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו" (מן ההגדה)

מדוע מזכירים בהגדה את תרח שהיה אביו של אברהם אבינו, הלוא אברהם אבינו ניתק את עצמו לגמרי מדרך אביו והתחיל דרך חדשה בעבודת ה'? מתורץ ב"מכתב מאלהו" לר' אליהו דסלר, שאדרבה, זוהי הסיבה שאנו מזכירים את תרח, כדי שנזכיר לעצמנו את אומץ רוחו של אברהם אבינו שהצליח לעמוד כנגד בית אביו וכל משפחתו וסביבתו הקרובה, ונלחם במ לשם שמים ויכול היה להם. את זאת עלינו ללמוד מאברהם שעם כל הנסיונות והקשיים אל לנו לא להרפות ולהתייאש.

"אזוד זכם, ואזוד רשע, ואזוד תם, ואזוד שאינו יודע לשאול" (מן ההגדה)

מדוע סידרו בהגדה את ה"רשע" ליד ה"חכם" ולא העמידו אותו בסוף רשימת הבנים כפי שצריכים להתנהג עם רשע? אלא, מתרץ רבי יצחק אייזיק מזידטשוב שבכוונה עשו זאת משום שאם ה"רשע" היה עומד ליד ה"תם" או ליד ה"שאינו יודע לשאול" היה מסוגל להשפיע עליהם מרשעותו. ועד שה"חכם" היה מגיע אליו לסכל את מזימתו, היה עושה בהם שמות, לכן העמידו את ה"חכם" ליד ה"רשע", כדי שיפקח עליו וישמור שלא יזיק.

"לפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר" (מן ההגדה)

לכאורה סדר הדברים הוא הפוך, תחילה הרשע כופר בעיקר ואחר כך מוציא את עצמו מהכלל, והיינו צריכים לומר: "לפי שכפר בעיקר הוציא עצמו מן הכלל", ולא להיפך: "לפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר". מבאר הגר"א קוטלר שכאן גילו לנו חז"ל יסוד ועיקר, יהודי הוא אדם שביסודו מאמין, (שבת צח:), ואם חלילה הוא כופר, הרי זה רק משום שרצה להוציא עצמו מן הכלל וללכת בשרירות לבו כפי שמובא בגמרא: "לא עבדו ישראל עבודה זרה אלא כדי להתיר להם עריות בפרהסיא" (סנהדרין סג:), והכפירה אינה אלא תירוץ להתפקרותו. וכך גם ניתן לבאר את הפסוק: "אמר נבל בלבו אין א-לקים, השחיתו התעיבו עלילה" (תהלים ד' א). שתחילה הוא נבל, ואחר כך מתרץ הוא עצמו באמרו "אין אלקים", וזאת בכדי להצדיק את עצמו שיוכל להשחית ולהתעיב.

"שפוך זומתך אל הגוים אשר לא ידעוך... כי אכל את יעקב" (מן ההגדה)

בתחילת המאמר מתייחסים אל הגוים בלשון רבים "ידעוך", "ממלכות", "קראו" ואילו בסופו מתייחסים אליהם בלשון יחיד "כי אכל", מדוע? מתרץ ה"אור לישורים" שהפניה אל הגוים בלשון רבים היא משום שבכל עניין אחר הם מפולגים בינם לבין עצמם. אך כאשר מדובר על השנאה לכני ישראל, בעניין זה הם מאוחדים ומגובשים ופועלים כאיש אחד, לכן נאמר "כי אכל את יעקב" בלשון יחיד.

נר ה' נשמת אדם העלון השבועי מוקדש לע"נ:

הרה"ג מרדכי צמח אליהו בר מזל טוב זצ"ל נלב"ע כה' סיון תש"ע

יעקב בן חמו בר עיישא ז"ל נלב"ע טו' ניסן

יצחק אוחיון בר סולטנא ז"ל נלב"ע י' אייר תש"ע
אברהם בן חמו בר סימונה ז"ל נלב"ע ה' טבת תשע"א
עמרם בן שבת בר איזיה ז"ל נלב"ע יט' אדר א' תשע"א
שמעון בן חמו בר מסעודה ז"ל נלב"ע ד' שבט תשע"א

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

ת.נ.צ.ב.ה

חג פסח כשר ושמה לכל בית ישראל

"רשעו בזה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם... לכם ולא לו, אילו היה שם לא היה נגאל" (מן ההגדה)
מפני מה לא היה נגאל? מפני שהשי"ת ציוה: "ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף ועל הבתים... והיה הדם לכם לאות על הבתים... וראיתי את הדם ופסחתי עליכם" (שמות יב ז-ג), ואילו הרשע הזה, המוציא עצמו מן הכלל ומכריז ומודיע: "לכם ולא לו" אילו היה שם היה בוודאי מתבייש לתת על פתח ביתו אות, המעיד שבבית הזה גר יהודי, וממילא לא היה המשחית פוסח על ביתו, ולפיכך: "אילו היה שם לא היה נגאל".

בודק ע"ד מקום שיידו מגעת

מסופר על רבי אייזיל חריף שראה פעם גביר בעירו שהיה ידוע כקמצן גדול, עומד ערב פסח לפני פתח ביתו ומנער בהקפדה רבה את כיסי מלבושיו, שלא ישתיר בהם, חלילה, פירור של חמץ. אמר לו רבי אייזיל: על פי דין, אין אתה חייב לבדוק בכיסים שלך. שכן לבדוק חייב אדם מישראל רק: "עד מקום שידו מגעת", ואילו ירך שלך מגעת תמיד רק עד אל הכיס, ולעולם אינה יורדת לתוכו.

הגיגים לשביעי של הפסח

"ואמר פרעה לבני ישראל, נבכים הם בארץ" (שמות יד ג)

"וימר פרעה לדתן ולאבירים בני ישראל דמשתירון במצרים" (ואמר פרעה לדתן ואבירים שנשאר במצרים) (יונתן בן עוזיאל)
אם דתן ואבירים סירבו לצאת ממצרים ונשאר שם, מדוע לא מתו בשלושת ימי האפילה, כפי שמתו כל יתר הרשעים שלא רצו לצאת ממצרים? אלא, ידוע שמה רבינו דרש מפרעה להוציא את בני ישראל רק לשלושה ימים "דרך שלושת ימים נלך במדבר". אם כן, לא רצו בני ישראל לצאת ממצרים וכל שכן שלא רצו לשאול בגדים מאת המצרים, שכן בשביל שלושה ימים לא היתה כל הטרחה הזאת כדאית להם. משום כך נמסר להם, לבני ישראל, בסוד, שלא עתידים לשוב עוד למצרים, ולכן נאמר: "דבר נא באזני העם", בחשאי תלחש להם באוזניהם, כי אין זה רק לשלושה ימים אלא לצמיתות. אולם, לדתן ואבירים לא גילו את הסוד הזה משום שידעו שהם "מוסרים" ו"מלשינים" ולפיכך נזהרו מפניהם. משום כך לא יצאו דתן ואבירים ממצרים, משום שסברו שיוצאים רק לשלושה ימים ולא רצו לטרוח על כך. וכיון שלא ידעו דבר, לא היו ראויים לעונש, ולכן נשאר בחיים בשלושת ימי האפילה. (עדות ביהוסף)

"ויולך ה' את הים ברווז קדים עזה כל הלילה" (שמות יד כא)

מדוע צריך הקב"ה להביא "רוח קדים עזה" כדי לבקוע את הים, הלא יכול היה הקב"ה לבקוע את הים במאמר אחד, ומיד היה נהפך הים ליבשה? אלא שהקב"ה עשה זאת על מנת לקבע את האמונה בלב עם ישראל שכל מעשה בראשית תלויים במאמרו של הקב"ה, הישוב והמדבר, הים והרוח, הענן והאש, כולם מעשה ידיו והוא הנוהג בהם תמיד ואין שום טבע בעולם זולת הנהגתו יתברך. לאחר שנקבעה בלבם אמונה זאת שכל הטבע מתנהג במאמרו אז זכו גם לנס ולהנהגה שמחוץ לדרך הטבע.

"ויבקעו המים" (שמות יד כא)

"ויבקעו המים, כל מים שבעולם" (רש"י)

מקשה האדמו"ר רבי שר שלום מבלז על פירושו של רש"י ושואל לאיזה צורך נבקעו כל מים שבעולם, הרי "לא עביד קודשא בריך הוא ניסא בכדי" (הקב"ה אינו עושה נס סתם, ללא צורך)? ומתרג: שהמילה "מים" היא במשמעות של צרות. וכפי שאומר דוד המלך בתהלים "הושיעני... כי באו מים עד נפש". ובקיעת המים היא התשועה מהצרה. ולכן בקריעת ים סוף נבקעו כל מימות שבעולם, להורות לנו שכל אימת שתתרגש צרה על עם ישראל, ידעו שכבר הוכנה לה התרופה, הישועה תבוא כהרף עין.

"עזי וזמרת י-ה ויהי לי לישועה" (שמות טו ב)

מובא במדרש שהשר של מצרים קטרג על בני ישראל ואמר לקב"ה איזה זכות יש לישראל שאתה עושה להם את כל הניסים האלו? ענה לו הקב"ה: משום שעתידיים ישראל לקבל את התורה שנקראת "עוז". השיב לו השר של מצרים: והלוא עתידיים הם לומר אחר כך, בחטא העגל, "אלה אלוהיך ישראל". ואם כן מה התועלת בקבלת התורה? אמר לו הקב"ה: עתיד משה רבינו לסנגר עליהם ולומר והלא "לי" ציוותה "ולהם" לא ציוותה. מבאר רבי שמעון חביליו, שמדרש זה רמז בפסוק שלפנינו: "עזי וזמרת י-ה", כלומר, זכינו לניסים בעת יציאת מצרים בזכות זה שקבלנו את התורה, "ויהי לי לישועה", ובזכות ה"לי" של משה נסתם פי המקטרג שהזכיר את חטא העגל.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח תפילין "יד יצחק"

ברשותנו מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) להשאלה בטלפון: 052-3268315

חברת הבקשות "מאיר השחר" בני ברק ומדרשת "ויזרע יצחק"

לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו שישי 14:00 בית כנסת "תורת ישראל" קרית הרצוג ב"ב